

9.12.2022

VN/33259/2022

VALTIONEUVOSTON ASETUS UUDENMAAN MAAKUNNAN LUONNONSUOJELUALUEISTA ANNETUN ASETUKSEN (332/2021) 3 §:N MUUTTAMISESTA

1. Tausta

Asiassa on kysymys Kirkkonummelle rakennettavan Microsoftin datakeskuksen varasähkönsyöttöä varten tapahtuvasta uuden maakaapeliyhteyden rakentamisesta Kirkkonummen Masalan ja Framnäsin väliselle alueelle. Maakaapeliyhteys on osa Framnäs–Kolabacken –välistä 2 x 110 kV maakaapeliyhteyttä, jolla varmistettaisiin Microsoftin Kirkkonummen Kolabackenin alueelle toteutettavan datakeskuksen sähkönsyöttö 2 x 400 kV pääsähkönsyötön mahdollisissa häiriötilanteissa. Lisäksi rakennettava yhteys mahdollistaa sähkön perustuvan kaukolämmöntuotannon jo talvikauden 2024-2025 aikana, korvaamaan tuotannosta v. 2024 poistuvaa Suomenojan kivihiililaitosta. Datakeskuksen arvioidaan aloittavan toimintansa vuoden 2025 aikana, jolloin myös 2 x 400 kV pääsähkönsyötön maakaapeliyhteys valmistuu. Kokonaisuudessaan 2 x 110 kV varasähkönsyötön maakaapelireitin pituus tulisi olemaan n. 3,5 km. Maakaapelin rakentamisessa hyödynnettäisiin olemassa olevien Fingridin ja Carunan lunastamien johtoalueiden reunavyöhykkeitä.

Masalan ja Framnäsin välille sijoittuva hanke kohdistuu osittain Finnträskin vanhojen metsien luonnonsuojelun alueen laajennusalueella kulkevalle johtoalueelle noin 1,4 km matkalla (Sijaintikartta, liite 1). Laajennuksen alueet on hankittu valtiolle 22.8.2022 liitettäväksi luonnonsuojelun alueeseen. Luonnonsuojelulain 22 §:n mukaan laajennusalue on tullut osaksi luonnonsuojelun aluetta heti, kun se on siirtynyt valtion omistukseen. Samalla laajennuksen alueelle ovat astuneet voimaan samat rauhoitusmääräykset kuin laajennettavalla luonnonsuojelun alueella. Luonnonsuojelun alueen perustamisasetuksen rauhoitussäännökset eivät sellaisenaan mahdollista maakaapelin sijoittamista alueelle, joten se edellyttää perustamisasetuksen muuttamista näiltä osin.

2. Asetuksen antovaltuus

Finnträskin vanhojen metsien luonnonsuojelun alue on perustettu Uudenmaan maakunnan luonnonsuojelun alueista annetulla valtioneuvoston asetuksella (332/2021). Asetuksen 3 §:n 1 momentin mukaan asetuksella perustettuihin luonnonsuojelun alueisiin sovellettavista rauhoitussäännöksistä säädetään luonnonsuojelulain 17 a §:ssä. Lain 17 a §:n 5 momentin mukaan perustamisasetuksella voidaan säätää tien, johdon ja kaapelin rakentamisen, ojan kaivamisen, vesikulkuväylän ruoppaamisen ja muun vastaavan toimenpiteen sallimisesta muulla luonnonsuojelun alueella, jos toimenpiteet eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta.

3. Ehdotuksen sisältö

Luonnonsuojelulain rauhoitussäännökset ja luonnonsuojelun alueen perustamisasetuksen 3 §:n 2 momentti, jossa säädetään luonnonsuojelulain rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista, eivät mahdollista uuden maakaapelin rakentamista alueelle. Uudenmaan maakunnan luonnonsuojelun alueista annettuun valtioneuvoston asetukseen lisättäisiin ehdotuksen mukaan uusi 3 §:n 3 momentti, jonka mukaan sen estämättä, mitä 3 §:n 1 momentissa säädetään, Finnträskin vanhojen metsien luonnonsuojelun alueelle saisi sijoittaa 2 x 110 kV maakaapelin olemassa olevaan Carunan lunastamaan johtokäytävään. Maakaapelin rakentamis- ja ylläpitotoimenpiteet eivät saisi vaarantaa luonnonsuojelun alueen perustamistarkoitusta.

4. Ehdotuksen vaikutukset

4.1 Hankkeen yhteiskunnallinen merkittävyys ja vaihtoehdot

Fortum on sitoutunut yhdessä Espoon kaupungin kanssa tuottamaan Espoon kaukolämmön hiilineutraalisti 2020-luvulla. Kaupunkialueella hukkalämmön hyödyntäminen on yksi ekologisimmista ja tehokkaimmista tavoista tuottaa lämpöä kaukolämpöverkkoon, jonka vuoksi Fortum on lähtenyt luomaan edellytyksiä merkittävälle datakeskusinvestoinneille pääkaupunkiseudun kaukolämpöverkoston alueelle. Datakeskusten IT-laitteistojen jäähdyttämisessä syntyvä hukkalämpö on mahdollista kierrättää edelleen hiilineutraaliksi kaukolämmöksi.

Kirkkonummen datakeskushanke on osa Microsoftin kolmen datakeskusalueen kokonaisuutta, ja yhdessä Espoon datakeskusten hukkalämmön hyödyntäminen mahdollistaisi hiilineutraalin kaukolämmön tuotannon Espoon, Kauniaisten ja Kirkkonummen noin 250 000 kaukolämmön käyttäjän lämmöntarpeesta tämän vuosikymmenen loppuun mennessä.

Kirkkonummelle toteutettavan Microsoftin datakeskuksen varasähkönsyöttöä ei ole mahdollista järjestää teknis-taloudellisesti muualta kuin Framnäsin uudelta Fingridin sähköasemalta. Pohjoisen suunnasta ei ole olemassa sopivaa tilaa tuoda kaapelia. Lännen tai etelän suunnasta ei löydy kantaverkon sähköasemaa, eli toisin sanoen riittävää tehoa ei ole saatavilla. Lisäksi suunniteltu varasähkönsyöttö on suunniteltu palvelemaan Fortum Power and Heat Oy:n lämpöpumppulaitosta jo talvikaudella 2024/2025, ennen kuin varsinaisen 2 x 400 kV pääsähkönsyöttöjärjestelmä saadaan otettua käyttöön. Täten hankkeen kannalta perusteltu suunnitelma on olemassa olevan johtoalueen hyödyntäminen, mikä tukee myös valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita.

Tarvittava yhdistetty Microsoftin ja Fortumin sähköteho Kolabackenin alueelle on kapasiteetiltaan niin iso (440 MVA), että pääsähkönsyötön liittymispiste sähköverkkoon tapahtuu kantaverkkoyhtiön sähköasemalla ja siihen soveltuvin jännitetaso on 400 kV. Pääsähkönsyötön lähin liittymispiste Kolabackenin datakeskukselle on Fingridin Espoon sähköasema. Hankkeen kehitysvaiheen alkuaikoina (v. 2018-2019) Fortum tutki vaihtoehtoisia reittejä datakeskusalueen 2 x 400 kV pääsähkönsyötölle ja suunnittelussa pyrittiin hyödyntämään alueella olevia johtokäytäviä. Masala–Espoonkartano oli yksi tutkituista reiteistä, mutta Kirkkonummen itäosassa sijaitsevan Luoman kylän kohdalla on tiivis alue, jonka läpi ei ole enää rakentaa uutta maakaapelireittiä.

4.2 Hankkeen ympäristövaikutukset

Finnräskin vanhojen metsien luonnonsuojelualue on Kirkkonummen itäosassa sijaitseva metsäalue, joka muodostuu Finnräsk-järven etelärannalla sijaitsevasta alkuperäisestä alueesta sekä laajennusalueesta. Alkuperäinen alue kuuluu Natura 2000 -verkostoon (FI0100022) ja pääosin vanhojen metsien suojeluohjelmaan.

Alkuperäisen alueen topografia on melko vaihtelevaa, alueella on pieniä kallioita ja soistuneita painanteita. Itäosassa on lisäksi hieman laajempi isovarpuräme. Vanhojen metsien puusto on pääasiassa kuusivaltaista. Järven eteläpuolisessa metsässä on runsaasti lahoavaa lehtipuuta sekapuuna. Pohjakasvillisuus on miltei koko alueella lehtomaista, paikoin esiintyy saniaislehtoa ja tuoretta lehtoa. Suurin osa alueesta edustaa luontotyyppiä boreaalinen luonnonmetsä. Finnräskin eteläpuolinen metsä kuuluu Uudenmaan parhaisiin vanhoihin metsiin. Metsä on uusmaalaisittain melko laaja, ja lahoa lehtipuuta on sekapuuna runsaasti. Finnräskin alue on tärkeä erityisesti liito-oravan elinalueena. Vanha metsä on tärkeä myös itiökasvilajien ja linnuston suojelulle. Alueen eteläosassa on lahoppuustoista kuusi-haapa-koivumetsää.

Finnräsikin vanhojen metsien luonnonsuojelualueen laajennus muodostuu kolmesta Kirkkonummen Masalassa sijaitsevasta metsäalueesta. Finnräskiin rajautuva osa-alue on todettu maakunnallisesti arvokkaaksi. Laajennukseen kuuluvat metsät ovat pääosin luonnontilaisia ja luonnontilaisen kaltaisia kuusivaltaisia tuoreita ja lehtomaisia kankaita, joissa on hyvä lahopuujatkumo ja paikoitellen huomattavan runsaasti lahopuuta. Paikoitellen esiintyy lehtolaikkuja sekä jaloja lehtipuita, kuten vaahteraa ja tammea. Alueelle esiintyy myös edustavia ja uhanalaisia suotyyppejä, kuten Etelä-Suomessa vaarantunutta saranevaa, erittäin uhanalaista ruohokorpea ja äärimmäisen uhanalaista kangaskorpea. Alueelta on tehty useita havaintoja liito-oravasta, jolle soveltuvia metsiköitä ja haapakeskittymiä on runsaasti. Muita alueella esiintyviä valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisia lajeja ovat mm. haapariippusammal, kuusennokkielä ja korpiludekääpä, joiden lisäksi on havaittu myös useita muita luontoarvoja indikoivia sammal-, jäkälä- ja kääväkäslajeja.

Fortumin 2 x 110 kV maakaapelin asentaminen Carunan johtoalueelle vaatii n. 10 – 15 m leveän reunavyöhykkeen hyödyntämistä n. 1,4 km:n matkalta (pinta-ala yhteensä n. 1,4 – 2,0 ha) Finnräsikin vanhojen metsien luonnonsuojelualueen laajennuksen alueella. Osa tämän alueen puustosta tulee kaataa maakaapelin asentamisen yhteydessä. Puuston korkeutta kuitenkin jo nyt rajoitetaan johtoalueen olemassa olevan rasiitteen johdosta (Periaatekuva, liite 2). Maakaapelireitin kaivuujäljet ja työnaikaiset vauriot siistitään kaapelin asentamisen jälkeen. Kaapelireitin pintakasvillisuus palautuu hiljalleen ennalleen.

Fortum on teettänyt hankkeen vaikutusalueelta luontoselvityksen (Ramboll 2019). Luonnonsuojelualueen laajennuksen alueella havaittiin kaksi liito-oravan elinpiiriä sekä tervaleppäkorpi maakaapelialueen läheisyydessä. Muita uhanalaisten lajien tai luontotyyppien esiintymiä ei havaittu. Molemmat liito-oravan elinpiirit on selvityksessä tulkittu liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi, joiden heikentäminen on luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla kielletty. Liito-oravan pesäpuut sijaitsevat kuitenkin useiden kymmenien metrien päässä johtoalueen reunasta. Papanahavaintoja on tehty myös lähempänä maakaapelialuetta, mutta ei varsinaiselta johtoalueelta. Liito-oravan aktiivisesti käyttämät ja lisääntymis- ja levähdyspaikkojen toiminnallisuuden kannalta tärkeät puut sijaitsevat siis johtoalueen ulkopuolella. Reunavyöhykkeellä suoritettavat toimenpiteet eivät tämän perusteella heikennä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Laajennuksen alueella havaittu tervaleppäkorpi (valtakunnallisesti erittäin uhanalainen luontotyyppi, EN) puolestaan rajautuu johtoalueeseen, mutta ei yllä sen alueelle.

Luontoselvityksen perusteella johtoalueen reunavyöhykkeen hyödyntäminen maakaapelin asentamiseen ei aiheuta merkittävää haittaa luonnonsuojelualueen luontoarvoille. Reunavyöhykkeen puustoa voidaan lisäksi jo nykyisellään käsitellä puiden rajoitetun kasvupituuden takia, eikä sillä siten ole todennäköisesti myöskään erityisen merkittäviä puustorakenteen luonnontilaisuuteen perustuvia arvoja.

Uudenmaan ELY-keskuksen 30.9.2022 antaman tarveharkintapäätöksen mukaan hankkeen 2 x 400 kV pääsähkönnyttöön ei sovelleta ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Päätöksen mukaan Espoo–Kirkkonummi 2 x 400 kV maakaapelihankkeella ei ole käytettävissä olevilla tiedoilla tunnistettavissa todennäköisiä merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, jotka kokonaisuutena olisivat rinnastettavissa YVA-lain hankeluettelon hankkeeseen. Kun otetaan huomioon hankkeen ominaisuudet, sijainti ja vaikutusten luonne sekä alueelle jo laaditut suunnitelmat ja selvitykset sekä se, että lähialueella ei ole tiedossa sellaisia muita hankkeita, joilla olisi merkittäviä yhteisvaikutuksia käsiteltävän hankkeen kanssa, Uudenmaan ELY-keskus katsoo, ettei kyse ole ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetusta hankkeesta, johon arviointimenettelyä olisi sovellettava.

Edellä mainitun perusteella nyt suunniteltu 2 x 110 kV varasähkönnyötön maakaapelin rakentamisen vaikutukset nyt käsillä olevaan luonnonsuojelualueeseen on arvioitu Fortumin teettämässä luontoselvityksissä sekä erillisessä 2 x 400 kV pääsähkönnyötön YVA-menettelyn yksittäistapauksellista soveltamista koskevissa selvityksissä. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että rakentamisen ympäristövaikutuksia ei voida tässä

tapauksessa pitää kokonaisuutena arvioiden merkittävinä. Uusi 2 x 110 kV maakaapeli rakennettaisiin osittain luonnonsuojelualueen kautta jo kulkevan johtokäytävän yhteyteen, mikä toteuttaisi valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Hankkeen ei katsota vaarantavan luonnonsuojelualueen perustamistarkoitusta huomioiden vaikutusten vähäisyys sekä mahdolliset lieventämistoimenpiteet, joissa esimerkiksi kaadettava puusto jätettäisiin lahopuiksi suojelualueelle.

5 Kuuleminen ja lausunnot

Asetusmuutos on valmisteltu ympäristöministeriössä virkatyönä.

Maakaapelihankkeesta on aiemmin järjestetty vaikutusalueen asukkaiden ja maanomistajien kuulemiset lunastuslupaa koskevan menettelyn yhteydessä.

Asetusmuutoksesta ja perustelumuiistiosta pyydettiin lausuntoa 14.12.2022-13.1.2023.

6 Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan x päivänä xxkuuta 202X.